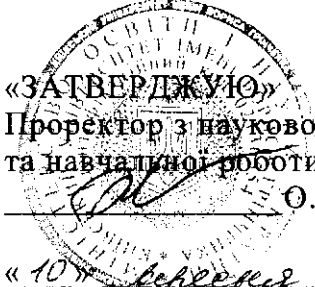

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Циклова комісія з педагогічної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
«10» вересня 2014 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

галузі знань 0101 Педагогічна освіта
спеціальності 5.01010101 Дошкільна освіта

Київ
2014 рік

Робоча програма «Загальна психологія» для студентів галузі знань 0101
Педагогічна освіта, спеціальності 5.01010101 Дошкільна освіта
„___” _____ 2014 року - __ с.

Розробники: Мішенкова Вікторія Василівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від «28» серпня 2014 р. № 1

Голова циклової комісії В. В. Мішенкова

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора

з навчальної роботи

 (С.І. Дем'яненко)

Заступник директора

з навчально-методичної роботи (З.Л. Гейхман)

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол від «5» вересня 2014 року № 1

“ 05 ” вересня 2014 року Голова (М.В. Братко)*

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредити</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p>	<p>Шифр та назва галузі <i>0101 Педагогічно освіта</i></p> <p>Шифр та назва спеціальності: <i>5.01010101 «Дошкільна освіта»</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«молодший спеціаліст»</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3</p> <p>Аудиторні заняття: 60 годин, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 20 годин</p> <p>Семінарські заняття: 18 годин</p> <p>Практичні заняття: 4 години</p> <p>Індивідуальні заняття: 12 годин</p> <p>Модульний контроль: 6 годин</p> <p>Самостійна робота: 48 годин</p> <p>Вид підсумкового контролю: <u>екзамен.</u></p>

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.

Структура програми навчальної дисципліни.

- I. Опис предмета навчальної дисципліни.
- II. Тематичний план навчальної дисципліни.
- III. Програма.

Змістовий модуль I. Вступ до психології. Особистість та діяльність.

Змістовий модуль II. Пізнавальні процеси.

Змістовий модуль III. Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Загальна психологія».

V. Плани семінарських та практичних занять .

VI. Завдання для самостійної роботи.

Карта самостійної роботи студента

VII. Індивідуальна навчально-дослідна робота.

VIII. Система поточного та підсумкового контролю.

IX. Методи навчання.

X. Методичне забезпечення курсу.

XI. Питання до екзамену

XII. Рекомендована література

Основна.

Додаткова.

Пояснювальна записка

Курс загальної психології є необхідною складовою підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів. Саме загальна психологія, що визначає сутність і загальні закономірності виникнення, функціонування і розвитку психіки, містить основи психологічних знань, які необхідні для глибокого розуміння і міцного засвоєння інших психолого-педагогічних дисциплін, пов'язаних з діяльністю вихователя.

Висока професійна компетенція майбутнього вихователя великою мірою визначається рівнем його психологічної культури. Загальна психологія закладає основи цієї культури, оскільки спрямована на засвоєння студентами основних категорій та понять психологічної науки, формування основних вмінь, на яких ґрунтується професійна діяльність вихователя.

Мета курсу – розширення пізнавальної сфери студентів, надання знань в галузі загальної психології, формування уявлень про розвиток психіки та свідомості, про психічні процеси та індивідуально-психологічні властивості особистості, про особливості поведінки особистості у діяльності та спілкуванні.

Вивчаючи курс загальної психології, студент **повинен знати**:

- предмет, завдання і методи психології;
- поняття про психіку, її фізіологічні основи та функції, свідомість та самосвідомість, неусвідомлюване;
- діяльність, її структуру і види, основні закономірності оволодіння діяльністю;
- особистість, її психологічну структуру, теорії особистості та закономірності особистісного розвитку;
- пізнавальні психічні процеси (увага, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява), їх види, форми, властивості;
- емоційно-вольову сферу особистості;
- індивідуально-типологічні властивості особистості.

На основі вивчення курсу загальної психології студент **повинен вміти**:

- самостійно аналізувати психологічну літературу;
- планувати, організовувати та проводити дослідження окремих психічних процесів та психологічних властивостей особистості;
- використовувати методи кількісної та якісної обробки результатів психологічного дослідження;
- розрізняти індивідуальні особливості психічних процесів;
- визначати особливості міжособистісної взаємодії в групі та характер стосунків між її членами.

Разом з тим, у результаті вивчення психології у студентів повинно виникнути чітке уявлення про те, що для успішної педагогічної роботи необхідно знати, розуміти, якими професійними якостями особистості, педагогічними здібностями повинен володіти вихователь, на основі чого формується потреба в професійно-педагогічному самовихованні.

Важливо забезпечити прикладний характер психологічних знань, пов'язувати їх з

конкретними фактами життя і діяльності людини. Цьому сприяє і проведення практичних занять після теоретичного вивчення окремих тем.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год, з них 60 годин – аудиторних, 48 год – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Загальна психологія» завершується складанням екзамену.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Вступ до психології. Особистість та діяльність.									
1.	Предмет психології, її завдання і методи.	11	6	2		2	2	5	
2.	Розвиток психіки та свідомості.	8	4	2		2		4	
3.	Загальне поняття про особистість та діяльність.	11	6	2		2	2	5	
Разом		32	18	6		6	4	14	2
Змістовий модуль II. Пізнавальні процеси.									
4.	Увага.	8	4	2		2		4	
5.	Відчуття і сприймання.	11	6	2		2	2	5	
6.	Пам'ять.	11	6	2	2	2		5	
7.	Мислення і мова. Уява.	13	8	2	2	2	2	5	
Разом		45	26	8	4	8	4	19	2
Змістовий модуль III. Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.									
8.	Емоції та почуття. Воля.	11	6	2		2	2	5	
9.	Темперамент. Характер.	9	4	2		2		5	
10.	Здібності.	9	4	2			2	5	
Разом		31	16	6		4	4	15	2
Разом за навчальним планом		108	60	20	4	18	12	48	6

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Вступ до психології. Особистість та діяльність.

Лекція 1. Предмет психології, її завдання і методи (2 год).

Загальне поняття про психіку. Психічні процеси, психічні стани і психічні властивості. Історичний шлях розвитку психології: передісторія наукової психології, виникнення наукової психології.

Поняття про методи дослідження. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Спостереження: методика проведення, вимоги, недоліки. Види експерименту.

Основні поняття теми: психологія, психіка, відображувальна діяльність, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, сімейна психологія, психологія праці, спорту, мистецтва, історія психології, інженерна, військова, юридична, медична психологія, психодіагностика, психоконсультування, психокорекція, психотерапія, психіка, пізнавальна, регулятивна та інструментальна функції психіки, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, метод, метод спостереження, метод самоспостереження, метод експерименту, метод бесіди, метод тестів, метод аналізу продуктів діяльності, метод анкетування, кількісний аналіз результатів, якісний аналіз результатів.

Семінар 1. Предмет психології, її завдання і методи.

Лекція 2. Розвиток психіки та свідомості (2 год).

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Виникнення та розвиток психічного відображення у тварин. Механізми відображення дійсності на різних стадіях розвитку психіки. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія навичок та предметного сприймання, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки.

Основні поняття теми: елементарна чутливість, предметне сприймання, інстинкт, навичка, інтелектуальна поведінка, свідомість, несвідоме.

Семінар 2. Розвиток психіки людини і тварини.

Лекція 3. Загальне поняття про особистість та діяльність (2 год).

Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Єдність, стійкість, активність особистості. Структура особистості.

Поняття про діяльність. Відмінність діяльності людини від поведінки тварини. Структура діяльності. Етапи діяльності. Основні види діяльності.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, активність, потреба, мотив, інтерес, переконання, ідеал, світогляд, рушійні сили розвитку особистості, біологічний і соціальний фактори формування особистості, самосвідомість, «Я- концепція», самооцінка, рівень домагань, активність, поведінка, діяльність, мотив, мета, інтеріоризація, екстеріоризація, уміння, навичка, звичка,

вправа, перенесення навички, інтерференція, гра, навчання, праця.

Семінар 3. Особистість та діяльність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Пізнавальні процеси.

Лекція 4. Увага (2 год).

Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Основні характеристики уваги. Фізіологічні механізми уваги. Класифікація видів уваги за особливістю об'єктів уваги: зовнішня та внутрішня увага; за характером цільового спрямування та за рівнем вольових зусиль: мимовільна, довільна, післядовільна. Фактори, що зумовлюють мимовільну увагу. Умови підтримання довільної уваги. Основні властивості уваги: обсяг, стійкість, розподіл.

Основні поняття теми: увага, уважність, осередок оптимального збудження, принцип домінанти, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага, обсяг уваги, стійкість уваги, коливання уваги, розподіл уваги, переключення уваги, концентрація, неухважність.

Семінар 4. Увага..

Лекція 5. Відчуття і сприймання (2 год).

Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Значення відчуттів у пізнавальній діяльності людини. Фізіологічні механізми відчуттів. Поняття про аналізатори. Рефлекторний характер аналізатора. Основні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Класифікація відчуттів.

Поняття про сприймання. Взаємозв'язок відчуттів і сприймання. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість. Явище апперцепції. Поняття про ілюзію сприймання.

Основні поняття теми: чуттєве пізнання, відчуття, аналізатор, екстерорецептори, інтерорецептори, пропріорецептори, контактні відчуття, дистантні відчуття, якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація, чутливість, поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, адекватний подразник, сенсibilізація, синестезія, взаємодія; сприймання, комплексний подразник, нервові зв'язки, предметність сприймання, цілісність сприймання, структурність сприймання, осмисленість сприймання, константність сприймання, вибірковість сприймання, апперцепція, ілюзія, сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу, спостереження, спостережливість.

Семінар 5. Відчуття і сприймання.

Лекція 6. Пам'ять (2 год).

Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті та діяльності людини. Уявлення пам'яті. Основні процеси пам'яті. Види запам'ятовування: довільне і мимовільне, смислове і механічне. Збереження та забування. Причини забування. Закон забування Г.Еббінгауза. Відтворення та його різновиди: впізнавання, відтворення, пригадування, спогади. Явище ремінісценції.

Основні поняття теми: пам'ять, асоціація, процеси пам'яті, види пам'яті запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, ремінісценція, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять, емоційна пам'ять, рухова пам'ять, оперативна пам'ять, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять, ретроактивне і проактивне гальмування.

Практичне заняття 1. Дослідження індивідуальних особливостей пам'яті.

Семінар 6. Загальне поняття про пам'ять.

Лекція 7. Мислення і мова. Уява. (2 год).

Поняття про мислення. Відмінність мислення від інших психічних процесів. Основні характеристики мислення. Фізіологічні основи мислення. Зв'язок мислення і мовлення. Основні розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, абстрагування, узагальнення, конкретизація, систематизація. Форми мислення.

Поняття про мову і мовлення. Функції мови. Види мовлення: зовнішнє і внутрішнє, усне і писемне, діалогічне і монологічне.

Уява як процес перетворення уявлень. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи процесів уяви. Зв'язок уяви з регуляцією органічних процесів і рухів. Види уяви. Пасивна: довільна і мимовільна; активна: відтворююча і творча. Механізми уяви: аглютинація, гіперболізація, літота, акцентування, схематизація, типізація.

Основні поняття теми: мислення, опосередковане відображення, узагальнене відображення, операції мислення, форми мислення, види мислення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, поняття, судження, умовивід, проблемна ситуація, задача, гіпотеза, мова, мовний апарат, словниковий склад, граматична будова, функція комунікації, функція експресії, функція узагальнення, функція сигналізації, мовлення, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, усне мовлення, писемне мовлення, егоцентричне мовлення; уява, випереджальне відображення, довільна уява, мимовільна уява, марення, репродуктивна уява, творча уява, мрія, аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, схематизація, типізація.

Практичне заняття 2. Дослідження індивідуальних особливостей мислення.

Семінар 7. Мислення як вища форма відображення дійсності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.

Лекція 8. Емоції та почуття. Воля (2 год).

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Функції емоцій і почуттів. Соціальна обумовленість людських почуттів. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Роль кори великих півкуль і підкірки в їх регуляції. Зовнішні прояви емоцій. Види почуттів.

Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Значення волі в житті людини. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Фізіологічні основи волі. Структура вольових дій.

Основні поняття теми: почуття, емоції, сенільні емоції, астеничні емоції, настрій, афект, пристрасть, стрес, дистрес, евстрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття; воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, зовнішні перешкоди, внутрішні перешкоди, сила волі, безвілля, абулія, цілеспрямованість, рішучість, імпульсивність, наполегливість, впертість, організованість, дисциплінованість, сміливість, витримка, самостійність.

Семінар 8. Емоційно-вольова сфера особистості.

Лекція 9. Темперамент. Характер (2 год).

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Властивості темпераменту: сензитивність, реактивність, активність, темп реакції, пластичність, ригідність, екстраверсія, інтроверсія. Психологічна характеристика темпераментів.

Поняття про характер. Природа та прояв характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру.

Основні поняття теми: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, тип вищої нервової діяльності, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстравертованість, інтровертованість, сензитивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, темп реакції; характер, структура характеру, риси характеру, моральні риси характеру, вольові риси характеру, інтелектуальні риси характеру, емоційні риси характеру, акцентуації характеру.

Семінар 9. Темперамент і характер.

Лекція 10. Здібності (2 год).

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Здібності і знання, уміння, навички. Задатки як природні передумови розвитку здібностей. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Види здібностей. Характеристика загальних і спеціальних здібностей, теоретичних і практичних, навчальних і творчих.

Основні поняття теми: здібності, задатки, структура здібностей, загальні

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Загальна психологія».

Разом: 108 год, лекції – 20 год, семінарські заняття – 18 год, практичні заняття – 4 год, індивідуальна робота – 12 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 48 год.

Тиждень										
Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.				Змістовий модуль III.		
Назва модуля	Вступ до психології. Особистість та діяльність.			Пізнавальні процеси.				Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дати										
Теми лекцій	Предмет психології, її завдання і	Розвиток психіки та свідомості	Загальне поняття про особистість та діяльність	Увага	Відчуття і сприймання	Пам'ять	Мислення і мова. Уява	Емоції та почуття. Воля	Темперамент. Характер	Здібності
Теми семінарських занять	Предмет психології, її завдання та	Розвиток психіки людини і тварини	Особистість та діяльність	Увага	Відчуття і сприймання	Загальне поняття про пам'ять	Мислення як вища форма відображення дійсності	Емоційно-вольова сфера особистості	Темперамент і характер	
Теми практичних занять						Дослідження індивідуальних особливостей пам'яті	Дослідження індивідуальних особливостей мислення			
Самостійна робота	Табл. 6.1			Табл. 6.1				Табл. 6.1		
ІНДЗ	протягом курсу одне ІНДЗ									
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2				Модульна контрольна робота 3		

здібності, спеціальні здібності, теоретичні здібності, практичні здібності, навчальні здібності, творчі здібності, обдарованість, талант, геніальність.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Вступ до психології. Особистість та діяльність.

Семінар 1.

Тема. Предмет психології, її завдання і методи (2 год).

План заняття.

1. Історичне перетворення визначення предмета психології.
2. Завдання сучасної психології.
3. Основні галузі психології.
4. Головні методи психології.
5. Додаткові методи психології.

Рекомендована література [1, 2, 3, 5, 6, 10, 14, 15, 36]

Семінар 2.

Тема. Розвиток психіки людини і тварини (2 год).

План заняття

1. Стадії і рівні психічного відображення у тварин.
2. Стадія навичок і предметного сприймання, її основні особливості.
3. Стадія інтелектуальної поведінки.
4. Порівняння психіки людини і тварини.
5. Свідоме та несвідоме.
6. Роль праці та мови в процесі виникнення та розвитку свідомості.

Рекомендована література [4, 5, 6, 7, 10, 18, 21, 22]

Семінар 3.

Тема. Особистість та діяльність (2 год).

План заняття.

1. Індивід, особистість, індивідуальність: співвідношення обсягу і змісту даних понять.
2. Структура особистості.
3. Спрямованість особистості.
4. Підходи до розв'язку проблеми формування особистості.
5. Визначення діяльності, її основні характеристики.
6. Основні види діяльності.
7. Уміння, навички, звички як результат засвоєння діяльності.

Рекомендована література [1, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 19, 20, 23, 39]

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
Пізнавальні процеси.**

***Семінар 4.*
Тема. Увага(2 год).**

1. Визначення уваги.
 2. Фізіологічні основи уваги.
 3. Види уваги.
 4. Основні властивості уваги.
- Рекомендована література** [5, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 26]

***Семінар 5.*
Тема. Відчуття і сприймання(2 год).
План заняття.**

1. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів.
 2. Класифікація відчуттів. Характеристика видів відчуттів.
 3. Основні властивості відчуттів.
 4. Закономірності відчуттів.
 5. Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання.
 6. Загальні особливості сприймання.
 7. Класифікація та види сприймання.
- Рекомендована література** [1, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 16, 27, 28]

***Семінар 6.*
Тема. Загальне поняття про пам'ять (2 год).
План заняття.**

1. Значення пам'яті в у житті людини.
 2. Теорії пам'яті.
 3. Різновиди пам'яті.
 4. Основні процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення.
 5. Умови успішного запам'ятовування.
 6. Індивідуальні відмінності пам'яті.
- Рекомендована література** [2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 26, 32]

- Семінар 7.*
Тема. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності (2 год).**
1. Поняття про мислення, його відмінність від інших пізнавальних процесів.
 2. Основні мислительні операції.
 3. Види мислення, їх особливості.
 4. Форми мислення.
 5. Індивідуальні особливості мислення.
- Рекомендована література** [1, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 25]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.**Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.****Семінар 8.****Тема. Емоційно-вольова сфера особистості(2 год).**

2. Визначення емоцій і почуттів, їх значення в житті людини.
3. Види емоцій.
4. Форми переживання почуттів.
5. Види вищих почуттів.
6. Поняття про волю як психологічну категорію, її функції.
7. Аналіз вольових дій.
8. вольові якості особистості.

Рекомендована література [2, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 17, 34, 35]

Семінар 9.**Тема. Темперамент і характер (2 год).****План заняття.**

1. Поняття про темперамент.
2. Історія вчень про темперамент.
3. Властивості темпераменту.
4. Темперамент і основні властивості нервової системи людини.
5. Психологічна характеристика темпераментів.
6. Врахування темпераментів дітей у вихованні.
7. Поняття про характер та його фізіологічні основи.
8. Структура рис характеру.

Рекомендована література [3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 24, 37]

Практичне заняття 1.**Тема. Дослідження індивідуальних особливостей пам'яті (2год).****План заняття.**

1. Дослідити смислове та механічне запам'ятовування.
2. Дослідити процеси відтворення та впізнавання.
3. Дослідити особливості асоціативної пам'яті.
4. Розв'язати психологічні завдання.

Рекомендована література [1, 5, 6, 29, 30, 36]

Практичне заняття 2.**Тема. Дослідження індивідуальних особливостей мислення (2 год).****План заняття.**

1. Дослідити кмітливість та вплив пошуку на хід розв'язання задачі.
2. Дослідити ролі уявлення в розв'язку задачі.
3. Встановлення складних асоціацій.
4. Дослідити логічний аспект математичного мислення.
5. Дослідити особливості прояву ригідності мислення при проходженні «словесних

лабіринтів».

Рекомендована література [2, 7, 8, 14, 29, 30, 36]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Вступ до психології. Особистість та діяльність

Тема 1. Предмет психології, її завдання і методи (5 год).

1. Завдання сучасної психології на сучасному етапі розвитку освіти.
2. Галузі психології.
3. Додаткові методи психології:
 - метод тестів
 - метод бесіди, інтерв'ю
 - метод анкетування
 - метод аналізу продуктів діяльності
 - метод самоспостереження.
4. Схематично зобразити дерево психологічних знань, використовуючи наступні структурні компоненти: корені – джерела психологічних знань, стовбур – основоположна психологічна наука, гілки – галузі психології.

Рекомендована література [1, 2, 3, 5, 6, 10, 14, 15]

Тема 2. Розвиток психіки та свідомості (4 год).

1. Відмінність психіки людини і тварин.
2. Свідомість та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.
3. Значення праці та мови в процесі виникнення та розвитку свідомості.
4. Розв'язати психологічне завдання:
Чому І.П. Павлов інтелектуальну форму поведінки тварин назвав «елементарною розсудливістю»?

Рекомендована література [4, 5, 6, 7, 10, 18, 21, 22]]

Тема 3. Загальне поняття про особистість та діяльність (5 год).

1. Спрямованість особистості (за С.Л. Рубінштейном):
 - потреби: природні, соціальні
 - мотиви
 - інтереси (їх характеристика за змістом, ознакою цілі, широтою, глибиною, стійкістю, дієвістю)
 - переконання
 - ідеал
 - світогляд.
2. Формування особистості.
3. Поняття умінь і навичок. Місце умінь і навичок у структурі діяльності.

4. Формування умінь і навичок. Взаємодія навичок.
5. Звички і їх роль у здійсненні діяльності. Виховання позитивних і боротьба з негативним звичками.

6. Розв'язати психологічне завдання:

Які з наведених нижче рис людини характеризують її як індивіда? Як особистість? Обґрунтуйте відповідь.

Охайність, повільність, гарна моторна координація, сила волі, лінь, велика збудливість, рішучість, сила нервової системи, впертість, низька адаптація до темряви, пластичність.

Чому складну поведінку бджіл не можна назвати працею?

Рекомендована література [1, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 19, 20, 23, 39]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Пізнавальні процеси.

Тема 4. Увага (4 год).

1. Основні властивості уваги: концентрація, переключення.
2. Відволікання та його фізіологічні основи. Неуважність, її види.
3. Скласти тест перевірки знань за темою «Увага».

Рекомендована література [5, 6, 7, 9, 10, 12, 26]

Тема 5. Відчуття і сприймання(5 год).

1. Характеристика окремих видів відчуттів.
2. Закономірності відчуттів:
 - чутливість та пороги чутливості
 - адаптація
 - взаємодія
 - сенсibilізація
 - синестезія.
3. Основні класифікації сприймання:
 - класифікація за модальністю
 - класифікація за формою існування матерії: простір, час, рух.

Особливості сприймання простору, часу, руху.

4. Розв'язати психологічні завдання:

В цеху працює 60 однакових станків. Скільки з них повинно запинитись, щоб майстер на слух міг це встановити.

В залі включено люстри, які дають освітленість 2000 люксів. Чи помітять присутні, якщо освітленість зміниться на 25 люксів?

Чому людина не помічає пилу, який потрапляє їй на обличчя?

Рекомендована література [1, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 16, 27, 28]

Тема 6. Пам'ять (5 год).

1. Класифікація окремих видів пам'яті, їх характеристика.
2. Умови успішного запам'ятовування.

3. Індивідуальні відмінності пам'яті: у змісті пам'яті та у процесах пам'яті.
 4. Розв'язати психологічні завдання:
Який вид пам'яті є провідним у художника, лектора, актора, спортсмена?
- Рекомендована література** [2, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 26, 32]

Тема 7. Мислення і мова. Уява (5 год).

1. Класифікація мислення.
 2. Характеристика окремих видів мислення.
 3. Якості розуму.
 4. Якості мовлення.
 5. Мрія як особливий вид уяви.
 6. Розв'язати психологічне завдання:
За допомогою яких прийомів створені образи уяви?
Кентавр, русалка, Язиката Феська, Гулівер, Незнайка, Данко, вишивка, хатка на курячих ніжках.
- Рекомендована література** [1, 4, 5, 6, 12, 15, 25, 33]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.

Тема 8. Емоції та почуття. Воля (5 год).

1. Форми переживання почуттів:
 - емоції
 - настроїв
 - стрес
 - афект
 - пристрасть
 2. Вольові якості особистості:
 - цілеспрямованість
 - наполегливість
 - витримка
 - самостійність
 - рішучість
 - дисциплінованість
 - організованість
 - ініціативність
 - сміливість.
 3. Розв'язати психологічне завдання:
Поясніть думку О.Довженка: «Є воля – є людина! Нема волі – нема людини! Скільки волі – стільки й людини».
- Рекомендована література** [2, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 17, 34, 35]

Тема 9. Темперамент. Характер (5 год).

1. Історія розвитку вчень про темперамент.
2. Врахування темпераментів дітей у вихованні.
3. Визначити тип темпераменту дітей за наведеними характеристиками.
4. Розв'язати психологічне завдання:

Як ви будете реагувати на таку заяву батька дошкільниці?

«Моя Віра – нечепура, як і її мати. Неохайність дочка дістала від матері за спадковістю. Доброту Віра успадкувала від мене».

Рекомендована література [3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 24, 37]

Тема 10. Здібності (5 год).

1. Структура здібностей.
2. Рівні розвитку здібностей.
 - Структура здібностей.
 - Рівні розвитку здібностей.
 - Умови розвитку здібностей.
3. Загальна характеристика обдарованих дітей.
4. Умови розвитку здібностей.
5. Розв'язати психологічні завдання:

Проаналізуйте думку П.Антокольського: «Бездарність дитини – завжди наслідок відсутності виховання».

Проаналізуйте такі вислови батьків: «Мені прикро, що мій син ні до чого не здібний». «Моєму синові виповнилось шість років. А як він співає! Коля – майбутній артист».

Рекомендована література [3, 4, 7, 11, 12, 14, 36]

Таблиця 2

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Розділи та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Вступ до психології. Особистість та діяльність.			
Тема 1. Предмет, психології, її завдання і методи (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5	II
Тема 2. Розвиток психіки та свідомості (4 год).	Семінар, модульний контроль, екзамен	5	III
Тема 3. Загальне поняття про особистість та діяльність (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5	V
Змістовий модуль II. Пізнавальні процеси.			
Тема 4. Увага (4 год).	Семінар, модульний контроль, екзамен	5	VII
Тема 5. Відчуття і сприймання (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, тестування, модульний контроль, екзамен	5	IX
Тема 6. Пам'ять (5 год).	Семінар, модульний контроль, екзамен	5	XI
Тема 7. Мислення і мова. Уява (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5	XIII
Змістовий модуль III. Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.			
Тема 8. Емоції та почуття. Воля (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5	XV
Тема 9. Темперамент. Характер (5 год).	Семінар, модульний контроль, екзамен	5	XVI
Тема 10. Здібності (5 год).	Семінар, індивідуальне заняття, модульний контроль, екзамен	5	XVII
Разом: 48 год.	Разом: 50 балів		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Загальна психологія» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних і семінарських занять.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-психологічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-психологічного дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3
2.	Складання плану реферату	3
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	15
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	3
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3
Разом		30

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-психологічного дослідження у вигляді презентації PowerPoint)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5
2	Наявність плану викладення матеріалу	3
3	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10
4	Охайність, продуманість, логічність і послідовність побудови презентації, наявність ілюстративного матеріалу	5
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний слайд, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел)	3
Разом		30 балів

Критерії оцінювання ІНДЗ
(у вигляді психологічного дослідження)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Опрацювання змісту та методики дослідження базової психологічної якості особистості	10
2	Проведення діагностичного дослідження	10
3	Здійснення аналізу результатів дослідження та напрацювання висновків	10
Разом		30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	24 - 30	Відмінно
Достатній	23 - 15	Добре
Середній	7 - 14	Задовільно
Низький	0 - 6	Незадовільно

**Орієнтовна тематика ІНДЗ з дисципліни
«Загальна психологія»**

1. Наукове і життєве розуміння психологічних знань.
2. Історичне перетворення визначень предмета психології.
3. Провести анкетування серед студентів (на тему за вибором студента) і зробити аналіз результатів дослідження.
4. Мозок і психіка: зв'язок основних структур мозку з психічними процесами і станами людини.
5. Проблема біологічного і соціального в розвитку психіки і поведінки людини.
6. Свідоме і безсвідоме в психіці і поведінці людини.
7. Пізнавальні процеси (відчуття, сприймання, пам'ять) у тварини і людини.
8. Інтелект людини і тварини.
9. Визначення особистості в різних науках: порівняльний аналіз.
10. Проблема норми і патології в розвитку особистості.
11. Структура особистості.
12. Міжособистісні стосунки в малих групах.
13. Феноменологія лідерства.
14. Шляхи і засоби підвищення групової роботи.
15. Психологічні механізми сприймання людьми один одного.
16. Види спілкування у тварин.
17. Види спілкування у людини.
18. Невербальна комунікація.
19. Розвиток діяльності людини в філо- і онтогенезі.
20. Психологічний аналіз звичок людей.
21. Мотивація агресивної і про соціальної поведінки.
22. Дослідити мотиви навчання учнів першого класу та зробити висновок.
23. Дослідити мотиви навчання студентів та зробити висновок.
24. Емоції і людські взаємостосунки.
25. Кохання як моральне почуття.
26. Види дружби і її історичний характер.
27. Любов в різні історичні епохи.
28. Становлення вольової регуляції поведінки у дітей.
29. Розвиток волі у людини.
30. Дослідити властивості уваги дітей дошкільного віку та зробити висновок про індивідуальні особливості уваги.
31. Розвиток уваги.
32. Зв'язок відчуттів з властивостями зовнішнього і внутрішнього середовища організму.
33. Роль і види відчуттів у людини.
34. Закони і загадки зорового сприймання людини.
35. Дослідити види і процеси пам'яті дітей дошкільного віку та зробити висновок за результатами діагностики.

- 36.Індивідуальні особливості пам'яті і здібності людини.
- 37.Шляхи, прийоми і засоби покращення пам'яті.
- 38.Проблеми і шляхи розвитку творчого мислення.
- 39.Засоби розвитку мислення.
- 40.Розвиток уяви.
- 41.Вплив уяви та стан організму.
- 42.Характер і особистість.
- 43.Генотип, властивості нервової системи і здібності людини.
- 44.Умови прискореного розвитку людських здібностей.
- 45.Здібності, обдарованість і талант: взаємозв'язок і відмінність в цих явищах.
- 46.Діти-індиго: вимисел чи реальність.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Загальна психологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	10	10
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	9+2	11
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50
4. Робота на семінарському (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії) та практичному занятті	10	3 2	30 20
5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30
6. Опрацювання фахових джерел	10		
7. Написання реферату	15		
8. Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10	1	10
10. Творча робота, есе	20		
Всього			236
Екзамен Коефіцієнт	3,9		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** письмове тестування, реферат, ведення таблиці.
- **Методи самоконтролю:** самооцінка, самоаналіз.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- **Словесні:** лекція (традиційна, проблемна,) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда.
- **Наочні:** спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- **Практичні:** вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових завдань;
- ✓ схематична наочність;
- ✓ електронний психологічний інструментарій;
- ✓ збірка психологічних завдань.

XI. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Психологія як наука, її завдання на сучасному етапі розвитку освіти.
2. Загальне поняття про психіку. Класифікація психічних явищ.
3. Спостереження як метод дослідження.
4. Метод експерименту. Види експерименту.
5. Методи опитування.

6. Додаткові методи науково-психологічних досліджень.
7. Виникнення психіки на окремому етапі розвитку матерії. Розвиток психіки у світі тварин.
8. Відмінність психіки людини і тварини.
9. Форми поведінки тварин.
10. Поняття про свідомість. Структура свідомості. Роль праці та мови у процесі виникнення і розвитку свідомості.
11. Поняття про особистість. Формування особистості. Конституція України про
12. Розвиток особистості.
13. Структура особистості за С.Л. Рубінштейном.
14. Спрямованість особистості.
15. Поняття про мову та її функції.
16. Види мовлення.
17. Поняття про діяльність. Структурні компоненти діяльності.
18. Характеристика основних видів діяльності.
19. Уміння, навички та звички людини як результат діяльності, процес їх формування.
20. Поняття про увагу та її фізіологічні основи.
21. Види уваги.
22. Властивості уваги.
23. Поняття про відчуття. Аналізатори як органи відчуттів.
24. Властивості відчуттів.
25. Класифікація відчуттів.
26. Види відчуттів.
27. Загальні закономірності відчуттів.
28. Поняття про сприймання, його фізіологічні основи. Види сприймання.
29. Властивості сприймання.
30. Поняття про пам'ять. Види пам'яті.
31. Характеристика процесу запам'ятовування.
32. Характеристика процесів збереження і забування.
33. Характеристика процесу відтворення.
34. Процеси пам'яті. Їх характеристика.
35. Індивідуальні відмінності пам'яті
36. Умови ефективного запам'ятовування.
37. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення.
38. Характеристика операцій мислення.
39. Характеристика форм мислення.
40. Класифікація мислення. Характеристика видів мислення.
41. Характеристика мислительної діяльності. Якості розуму.
42. Індивідуальні відмінності в мисленні людини.
43. Поняття про уяву, її фізіологічні основи.
44. Види уяви. Мрія як особливий вид уяви.

38. Хрестоматия по психологии: [учеб. пособие для студентов пед. ин-тов] / [сост. О.В. Мироненко; под ред. А.В. Петровского]. — М.: Просвещение, 1977. — 447 с.
39. Хьел Л., Зиглер Д. Теории личности / Л.Хьел, Д. Зиглер. — СПб.: Питер, 2003. — 608 с.

712 с.: ил.

14. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М. В. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.

Додаткова:

15. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.: ил.
16. Грегори Р. Л. Глаз и мозг. Психология зрительного восприятия / Грегори Р. Г. – М.: Мир, 1970. – 279 с.
17. Изард К. Е. Эмоции человека / Изард К. Е. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 440 с.
18. Крутецкий В. А. Психология / Крутецкий В. А. – М.: Просвещение, 1986. – 336 с.
19. Коршунова Л. С. Воображение и его роль в познании / Коршунова Л. С. — М., 1979.
20. Копець Л. В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л. В. – К.: Вид-дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
21. Ладыгина-Котс Н. Н. Развитие психики в процессе эволюции организмов / Ладыгина-Котс Н. Н. – М.: Наука, 1958. – 328 с.
22. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / Леонтьев А. Н. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 584 с.
23. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / Леонтьев А. Н. — М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
24. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник / Лозниця В. С. – К.: Ексоб, 1995. – 303 с.
25. Лук А. М. Мышление и творчество / Лук А. М. – М.: Изд-во Политической литературы, 1976. – 144 с.
26. Лурия А. Р. Внимание и память / Лурия А. Р. — М.: Просвещение, 1975. – 108 с.
27. Лурия А. Р. Мозг человека и психические процессы / Лурия А. Р. — М., 1963.
28. Лурия А. Р. Ощущение и восприятие. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978.
29. Огороднійчук З. В. Практикум із загальної психології: Навч. посіб. / Огороднійчук З. В. — К., 2003. – 195 с.
30. Пашукова Т. У. Практикум із загальної психології. / Пашукова Т. У., Допіра А. І., Дьякова Г. В. [за ред. Т. У. Пашукової] – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 204 с.
31. Психология [Текст]: словарь / [ред. А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский]. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
32. Роговин М. С. Проблемы теории памяти. — М., 1977.
33. Роменець В. А. Психологія творчості: навчальний посібник / Роменець В. А. – К.: Либідь, 2004. – 288 с.
34. Селье Г. Стресс без дистресса / Селье Г. – М.: Прогресс, 1979. – 124 с.
35. Семиченко В. А. Психология эмоций / Семиченко В. А. – К.: «Магістр-S», 1998. – 128 с.
36. Столяренко Л. Д. Основы психологии / Столяренко Л. Д. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 721 с.
37. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии / Стреляу Я. — М.: Прогресс, 1982. – 232 с.

45. Механізми уяви.
46. Загальне поняття про емоції та почуття, їх фізіологічні основи.
47. Види почуттів.
48. Форми переживання почуттів.
49. Поняття про волю, її фізіологічні основи.
50. Структура вольової дії.
51. Вольові якості особистості.
52. Поняття про темперамент, його фізіологічні основи.
53. Властивості темпераменту.
54. Типологія темпераментів.
55. Врахування темпераментів дітей.
56. Поняття про характер. Природні та соціальні передумови характеру.
57. Структура характеру.
58. Поняття про здібності та їх природу.
59. Види та структура здібностей.
60. Загальна характеристика обдарованих дітей. Умови розвитку здібностей у дітей.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр. для студ. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 1007 с.
2. Введение в психологию / [под ред. А.В. Петровского]. – М.: Академия, 1995. – 496 с.
3. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций / Гиппенрейтер Ю.Б. – М.: ЧеРо, при участии издательства Юрайт, 2002. – 336 с.
4. Дубровина И.В. Психология: [учебник для студ. сред. пед. учеб. заведений] / Дубровина И.В., Данилова Е.Е., Прихожан А.М. – М.: Просвещение, 1999. – 464 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Каравела, 2011. - 464 с.
6. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
7. Маклаков А. Г. Общая психология / Маклаков А. Г. — СПб: Питер, 2001. – 592 с.: ил.
8. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. / М'ясоїд П.А. – К.: Вища шк., 2001. – 487 с.
9. Немов Р.С. Психология. В 3 кн. Кн.1 / Немов Р.С – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 688 с.
10. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / - Максименко С.Д. – К: «Центр навчальної літератури», 2004. – 222 с.
11. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576 с.
12. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. – СПб: Питер, 2000. –